

ULMAko emakumeak 60ko hamarkadan

Oñatiar hauek izan ziren 60ko hamarkadan ULMAn lan egin zuten lehenengo hiru emakumeak. Bazkideak ziren, eta egunero joaten ziren Otadui pasealekuko bulegoetara lanera. Ezkontzean, baina, lanera joateari utzi zioten. Elkarrizketa honetan kontatuko digute nolako zen emakumeen lana hamarkada hartan.

>> **J.E.: JESUSA EGAÑA** (bazkidea, 12. zk)
ULMAn lan egindako urteak: 1961-1967
17 urterekin sartu zen, eta ezkontzean atera zen, 23rekin.

« Zuek zarete ULMAn lanean hasi ziren lehenengo emakumeetako batzuk. Kooperatibaren hasierako urte haietan, zer zeregin eta erantzukizun zenituzten?

P.S.: Ni kontabilitatearen arloan nenbilen. Hasierako emakumeok egiten genituen lanak gizonezkoen lanen oso bestelakoak ziren; ez zeukaten inolako zerikusirik. Garai hartan, bulegoan geunden emakume guztiok; emakume bakar bat ere ez zegoen lantegian. Eta ez zitzaigun burutik pasa ere egiten beste modu batera izan zitekeenik.

A.L.: Fakturazio lanak egiten nituen nik. Garai hartan, JJEIP aldarmioak alokatzen hasi zen ULMA, gero erosteko aukerarekin. Oso ideia berritzailea izan zen, eta negozio bolumena nabarmen igo zen. Fakturak egiten pasatzen nuen eguna, eta, gero, bankura eraman behar genituen.

>> **P.S.: PILI SAIZ** (bazkidea, 69. zk)
ULMAn lan egindako urteak: 1962-1970
19 urterekin sartu zen, eta ezkontzean atera zen, 26rekin.

J.E.: Nik denetarik egiten nuen pixka bat, baina gehien gogoratzen dudana, eta seguru asko garrantzitsua: hamabostean behin langilei ordainketa egiteko gutun azalak prestatzen nituen. Lan bitxia zen. Lehenengo, kolektibo osoaren ordutegi fitxak jasotzen nituen. Orduak zenbatu, eta pertsona bakoitzari ordaindu beharrekoa kalkulatu genuen, eta bankura joaten ginen. Han, diru guztia prestatzen zidaten hurrengo egunerako: eskudirutan eta diru xehe guztia zehaztuta. Hurrengo egunean, dirua jaso, eta pertsona bakoitzari zegokion kopurua gutun azal marroi batzuetan sartzen nuen; eta, ondoren, banatu. Niri oso tratu ona ematen zidaten. Hamabostean behin gutun azalekin joaten nintzen... ez zidaten, bada, harrera ona egingo? Gutun azalak eskuan ikusten nindutenean, izugarri pozten ziren.

A.L.: Ezkondu, eta Jesusak ULMATik

>> **A.L.: ANA Mª LIZARRALDE** (bazkidea, 69. zk)
ULMAn lan egindako urteak: 1967-1970
23 urterekin sartu zen, eta ezkontzean atera zen, 25ekin.

alde egin zuenean, niri egokitu zitzaidan diruaren eta gutun azalen lan hori. Geroz eta pertsona gehiagok egiten genuen lan ULMAn, eta, beraz, geroz eta gutun azal gehiago bete behar nituen. Ozta-ozta itxi genezakeen zorro batean ekartzen genuen dirua bankutik. Egun batean, lantegitik hurbil nengoela, zorroa lurrera erori zitzaidan, eta txanpon guztiak lurrera... Izugarri urduritu nintzen, zorutik dena bildu, eta 3 pezeta falta zitzaizkidala konturatu nintzen. Autoren baten azpira joango ziren behar bada. A zer estatusuna nirea! Orain, ordea, barre egiten dut pasadizoaz gogoratzean.

« Nola gogoratzen duzue garai hartako lana?

J.E.: Egunean 10 ordu eta erdi egiten genuen lan. Gutariko bakoitzak idazteko makina bat geneukan. Lan ugari zegoen,

Pili, Jesusa eta Anamari ULMaren hastapenetan ere lan egin zuten Tina Kortabarriarekin batera (bigarrena ezkerretik) >>

eta sasoi batean, ordenagailu erako makina berezi bakarra izan genuen. Bizkorrago lan egiteko, eta denbora aurrezteko, txandaka egiten genuen lan; ez genuen beste aukerarik. Makina berezi gehiago erosi zituztenean, baina, beste modu batera antolatu ginen.

P.S.: Oro har, emakumeok fakturak, nominak, gutunak, bezeroentzako publizitatea, beste hizkuntza batzuetarako itzulpenak... eta gisa horretako lanak egiten genituen. Jantzera jakin bat eramaten genuen guztiok: hasiera batean, beix koloreko txabusina bat, JJEIP letrak idatzita zituela; eta, gerora, gona urdina eta jertse morea.

« 1974. urtean, emakumeak ULMAn geratu ziren, aurrenekoz, ezkondu ostean ere. Zer iruditu zitzaizuen?

J.E.: Ez ondo, ez gaizki. Horrela izan zen, eta onartu egin nuen. Nire kideak baino hiru urte lehenago ezkondu nintzen, eta ez zitzaidan burutik pasa beste aukeraren bat bazenik ere. Garai hartan oso ohikoa zen gazte ezkontzea. Gogoan dut honela esaten zuela zuzendarietako batek: "emakumea ezkontzean, etxean".

A.L.: Ni ezkontzerako, inguruko lagunak eta senitartekoak dagoeneko ari ziren ezkondu ostean ere emakumeek lanean jarraitzeko aukeraz hizketan. Baina oraindik ez geneukan oso argi. Ez genekien zehazki

nola zegoen araututa, eta nola jokatu ere ez genekien argi.

P.S.: Nik pena handia sentitu nuen. Horixe izan baitzen ezkontzean izan nuen pena bakarra: lana egiteari utzi beharra. Ez soilik ULMAn jarraitzeko aukerarik izango ez nuelako edo faktore ekonomikoagatik, baizik eta baita familia arloari begira ere. Iruditzen zait nik lanean jarraitu izan banu, nire senarrak gehiago esku hartuko zukeela gure seme-alaben hezkuntzan eta hazkuntzan; edo gutxienez, bestelako familia eztabaida batzuk izango genituela. Ziur nago guztia izango zela oso desberdina; ez dakit hobe edo okerragoa, baina desberdina.

« Beraz, gustura geratu izango zinatekete?

P.S.: Geratzeko aukera izan banu, halaxe egingo nukeen, inolako zalantzarik gabe. Beste enpresa batzuetako emakumeei entzuten nien ezkondu, eta lantegia uzteko desiratzen zeudela, ez zeudelako gustura. Gu, ordea, ez. Gogor lan eginagatik, gustura eta harro geunden ULMAn aritzeagatik.

« ULMako bazkideak zineten. Bueltan jaso zenuten zuen ekarpena?

J.E.: Bai. Nik 177.000 pezeta kobratu nituen. Irtetean, ekarpena eta balio handitzea kobratzen genuen. Garai hartarako diru asko zen.

P.S.: Bai. Horiek ziren garai hartako kopuruak. Nik gordeta dauzkat etxean nire kartilla eta aitarena. 100.000 pezetako ekarpena egin nuen.

« Gaur egun, ULMA zer bihurtu den ikustean, zer pentsatzen duzue?

J.E.: Oso gogor lan egin duen jendea egon dela, eta kooperatibak bizi izan dituen egoera oso zaili buelta emateko hartutako erabakiekin eta estrategiekin asmatu dutela.

A.L.: Niretzat, etxekoa da ULMA. Senarrak eta suhiak ere ULMAn egin dute lan. Otadui bulegoetatik hurbil pasatzen naizenean, oso oroitzapen politak datozkit burura.

« Zer esango zeniekete gaur egun ULMAn lanean ari diren emakumeei?

P.S.: Borroka daitezela egiazki egiten duten hura aintzat har dezaten, eta kooperatiba barnean duten lana hobetu dezaten. Gu, adibidez, ez ginen borrokatu ezkondu ostean ULMAn geratzeko. Nolabait onartu egin genuen egoera hura. Gaur egungo emakumeek ez dezatela ezer onartu, gauzak hala direlakoan.

A.L.: Eta egunerokoan ez dezatela alde batera utzi espiritu kooperatibista, ezinbestekoa baita ULMA are hobeto joan dadin.